

ΚΥΠΡΙΑΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ

Η ΛΥΣΙΣ ΤΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ

(1900—1910)

ΕΙΣ ΤΙΜΗΝ ΚΑΙ ΜΝΗΜΗΝ
ΤΩΝ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΩΝ ΚΑΙ ΔΕΙΜΝΗΤΩΝ
ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΩΝ ΚΥΠΡΟΥ
ΚΥΡΙΑΛΛΟΥ ΤΟΥ Β' ΤΟΥ ΑΠΟ ΚΙΤΙΟΥ
ΚΑΙ ΚΥΡΙΑΛΛΟΥ Γ' ΤΟΥ ΑΠΟ ΚΥΡΗΝΕΙΑΣ

Μ Ν Η Μ Ο Σ Υ Ν Α

Εἰς τὸ καμίνι τοῦ χρόνου ἔχωνεύθησαν καὶ οἱ τελευταῖοι δύο σκηπτοῦχοι τῆς Νέας Ἰουστινιανῆς, ὅπως χωνεύεται ὁ χόρτος εἰς τὸ καμίνι τοῦ πυρός· ἔσβησαν ὅπως σβύνει ὁ λύχνος ὅταν τελειώσει τὸ ἔλαιον. Εἰς τὸν στενὸν τάφον, εἰς τὴν σκοτεινὴν γῆν ἀναπαύεται ὁ χόρς καὶ τὰ ἱερά των ὀστέα, ὀστέα πολύπονα, πολύμοχα, τὰ ὁποῖα ὁ χρόνος ἐπ' αὐτῶν προστριβόμενος θὰ μεταβάλλῃ εἰς κόνιν, ὥστε νὰ μὴ διακρίνεται ὁ Βοσ ἀπὸ τὸν Γον Κύριλλον τῆς Νέας Ἰουστινιανῆς.

Ἐπῆρξαν φυτεῖα καὶ βλάστημα ὠραίας καὶ εὐγενοῦς φυλῆς· ἐκληρονόμησαν τὰς ἀρετὰς τῶν προγόνων των καὶ ἐκαλλιέργησαν διὰ ψυχικῶν πόνων ὅσα καλὰ καὶ τίμια παρέδωκεν εἰς αὐτοὺς ἡ εὐγενὴς αὐτῶν πατρίς. Ἐπερυσώθησαν εἰς δένδρα ἀρετῆς καλλίκαρπα, ἤπλωσαν τοὺς κλάδους αὐτῶν εἰς τὸ ἄπειρον, ἐπεσκίασαν καὶ ἐδρόσισαν τὸν καταπεπονημένον ἐκ τοῦ καύσανος τῆς ἡμέρας λαὸν τῆς Κύπρου, καὶ ἔπεσαν μετὰ τριμοῦ καὶ πατάγου ὅπως λίπτουσι τὰ μεγάλα δένδρα ὑπὸ τῶν κεραυνῶν πατασόμενα. Εἰς τὸν στενὸν τάφον, εἰς τὴν σκοτεινὴν γῆν ἀναπαύεται ὁ χόρς καὶ τὰ ἱερά των ὀστέα.

Ἐγένοντο οἱ βουλευφόροι καὶ ἀρχηγοὶ τοῦ λαοῦ· αἱ ἀρεταὶ των ὑψωσαν αὐτοὺς εἰς θρόνους ἀρχιερατικοὺς καὶ ἡ προσωπικὴ των ἀξία ὠδήγει αὐτοὺς εἰς τὸν ἀρχιεπισκοπικὸν θρόνον· ἦσαν οἱ προνομιούχοι τῆς κατακτήσεως τοῦ μεγάλου βραβεῖου· ἐπροπονήθησαν εἰς τὴν πάλιν, ἐδοκιμάσθησαν εἰς τοὺς πειρασμούς, ἔχυσάν ἰδρωτὰς τιμίους ὑπὲρ τῆς ἀρετῆς, ὑπὲρ τοῦ ποιμνίου αὐτῶν, ὑψωσαν φωνὴν προφήτου καὶ προασπιστοῦ κατὰ τῶν ἀδικημάτων τοῦ λαοῦ, ἐστραγγάλισαν ἀυχέναν σκληροτραχίλων καὶ συνμερίσθησαν μετὰ τοῦ λαοῦ τὸν πικρὸν ἄρτον τῆς δυστυχίας εἰς ἡμέρας πονηράς. Οἱ κοινοὶ πόνοι, οἱ κοινοὶ πόθοι, τὰ κοινὰ παθήματα, αἱ κοινὰ πικρῖαι, αἱ ἀγωνίαι, αἱ θλίψεις, αἱ ἐλίπι-

δες, τὰ ὄνειρα συνέσφιγξαν τὸν λαὸν μετὰ τῶν ἀρχηγῶν αὐτῶν εἰς τοιοῦτον βαθμὸν, ὥστε οὐδεμία δύναμις ἀνθρώπινη ἠδύνατο νὰ διασπάσῃ τοὺς ἠθικοὺς τούτους δεσμοὺς τοὺς συνδέοντας ποιμένας καὶ ποιμνιον εἰς ἁρμονικὴν πνευματικὴν ὠραιότητα. Οἱ δύο πνευματικοὶ ἡγέται ἦσαν οἱ πύρινοι στῦλοι οἱ ὀδηγοῦντες εἰς τὴν ἐλπίζομένην κατὰπαντα. Ὅπισω αὐτῶν ἐν τῷ φωτὶ περιπατῶν ἐπορεύετο ὁ λαὸς ἐν ἡρεμίᾳ ψυχικῇ.

Ἄλλ' ἡ θεία αὕτη ἁρμονικὴ συμφωνία καὶ ἐνότης καὶ σύμπνοια μετὰξὺ ποιμένων καὶ λαοῦ κατὰ τινα δεινὴν τῶν περιστάσεων συστροφήν ἐν μιᾷ νυκτὶ διεσπάρθη καὶ ἐξεκαύθη εἰς κάμινον παθῶν ὀρηκτικῶν, τὰ ὁποῖα ἐπέφερον καταγίδας καὶ συμφορὰς ἀνυπολογίστους εἰς τὸν εὐγενῆ ἐκεῖνον χριστιανικὸν λαόν.

Ὁ ἀπροσδόκητος θάνατος τοῦ ἀρχιεπισκόπου Κύπρου Σωφρονίου (1900) ἐπέφερεν, ὡς ἦτο ἐπόμενον, τὸ θλιβερότατον σχίσμα τῶν δύο μερίδων τοῦ λαοῦ. Ἐν τῇ ἀφοσίωσει καὶ ἀγάπῃ του εἰς τοὺς δύο πνευματικοὺς ἀρχηγούς ὁ λαὸς ἤξιον τὴν ἐξασφάλισιν τοῦ ἀρχιεπισκοπικοῦ θρόνου εἰς τὸν ἴδιον αὐτοῦ ποιμένα ὡς ἱκανὸν νὰ προστατεύσῃ τὰ δικαιώματα καὶ συμφέροντα αὐτοῦ. Οἱ πνευματικοὶ ἀρχηγοὶ ἐπὶ τῆς ἰδίας αὐτῶν προσωπικῆς ἀξίας στηριζόμενοι καὶ τὰς ψυχικὰς διαθέσεις τῶν ποιμνίων αὐτῶν ἐφόδιον ἰσχυρὸν κρίνοντες κατήλθον ὑπέροπλοι εἰς τὸ στάδιον τοῦ μεγάλου ἀγωνίσματος βέβαιοι ὄντες ὅτι ἡ νίκη αὐτῶν συντελεῖ εἰς τὴν εὐημερίαν τοῦ λαοῦ.

Ὁ ἀγὼν ὑπῆρξεν εὐγενῆς καὶ θεῖος ἀλλ' ἐν τῇ ὀρμῇ αὐτοῦ ἐπῆλθον συμφοραὶ φοβεραὶ καὶ ἀπροσδόκητοι· τὰ ἀναφθέντα πάθη μετέβαλον τὰ ὠραῖα ἰδανικὰ εἰς κόλασιν φρίκης καὶ ἀνήφθη οὐρανομήκης πυρὰ πάθους κατακαλύψασα πᾶσαν τὴν Κύπρον· ἐκ τῶν φλογῶν αὐτῆς οὐδεὶς πλέον ἠδύνατο νὰ ἐλευθερωθῇ· ὁ καπνὸς τῶν παθῶν περιεκύκλωσεν ἅπαντας καὶ ἐδούλευον πάντες ἐν τῷ καπνῷ καὶ τῇ σκοτίᾳ· ἐσεύοντο ἠθικὰ παλυχρόνια οἰκοδομήματα καὶ ἐπιπτον μετὰ πατάγου εἰς τὴν γῆν, διελύοντο, ὡς ὁ μόλυβδος εἰς τὸ πῦρ, δεσμοὶ ὑψηλοὶ καὶ ἱεροί, υἱοὶ καὶ πατέρες ἐτοξεύοντο ὑπ' ἀλλήλων, μητέρες καὶ θυγατέρες ὑπ' ἀλλήλων ἐμωλωπίζοντο, οἱ πνευματικοὶ ἀρχηγοὶ οἱ ἐν τῷ σκότει ἐκεῖνῳ ξιφομαχοῦντες ἐτιτρώσκοντο ὑπὸ τῶν ἰδίων ἱερατικῶν ταγμάτων, ἱερεῖς κατὰ ἱερέων, λαὸς κατὰ λαοῦ ἐπάλαιον ἐν τῷ καπνῷ δακνόμενοι καὶ κατεσθίοντες ἀλλήλων τὰς σάρκας. Καὶ ἡμεῖς θεαταὶ ἔξωθεν τῆς ἐπελθούσης καταγίδος τῶν ἀχαλινώτων παθῶν ἠκούομεν βραχνῆν τὴν φωνὴν τῶν θυμάτων τὰ ὁποῖα ἡ ἀγάπη καὶ

ἀφοσίωσις πρὸς τοὺς ἰδίους ποιμένας ᾧδήγησεν εἰς τὴν τραγωδίαν αὐτήν.

Ποῖος πταίει; οὐδεὶς· αἱ περιστάσεις ἐπέκλωσαν τὴν συμφορὰν· θὰ εἶναι πολὺ ἄδικος καὶ ἐμπαθὴς ἐκεῖνος, ὅστις θὰ τολμήσῃ ποτὲ νὰ ρίψῃ τὸν λίθον τοῦ ἀναθέματος ἐπὶ τούτου ἢ ἐκείνου. Τὰ ἐλατήρια καὶ τῶν δύο πνευματικῶν ἀρχηγῶν, τοὺς ὁποίους ὁ λαὸς ὡς κύμα θαλάσσης σφοδρὸν ἐξώθει πρὸς τὰ ἄνω, ἦσαν ἱερά καὶ ἔντιμα καὶ ἀπέβλεπον εἰς ἓνα καὶ μόνον σκοπὸν νὰ ἐξυψηρετήσωσι τὴν Κύπρον καὶ τὴν ἐκκλησίαν, τὸν λαὸν καὶ τὰ συμφέροντά του· ἐπίστευον εἰς τὴν δύναμιν των, εἰς τὰ πνευματικά των ἐφόδια, ἐνισχύοντο εἰς τὴν ἴδιαν αὐτοπεποίθησιν ἐκ τῆς πίστεως τοῦ ποιμνίου των καὶ ἔρριζώθησαν ὡς βράχοι εἰς τὴν ἰδέαν, ὅτι καὶ οἱ δύο ἦσαν ἄξιοι νὰ λαμπρύνωσι τὸν θρόνον τῆς Κύπρου δι' ἔργων ὑψηλῶν. Αἱ ρίζαι των εἰσεχώρησαν εἰς τὰ βάθη τῶν καρδιῶν τοῦ λαοῦ καὶ ἂν διενοοῦντο ποτὲ νὰ πέσουν αὐτοθελῶς καὶ σώσουν ἐκ τοῦ κλύδωτος τὴν Κύπρον, ὁ λαὸς ὡς τεῖχος βαρὺ ὑπεστήριξε μὲ σιδηρὰν θέλησιν τὰ σκέλη τῆς ψυχῆς των καὶ συνεκράτει αὐτοὺς ὀρθοῦς, καὶ συνεκράτει τὸν Ἰωάνν δεδεμένον ἵνα μετ' αὐτοῦ συγκαταποντισθῇ ἢ μετ' αὐτοῦ διαφύγῃ τὸν καταποντισμόν. Τοῦτο δὲ καὶ ἐπέφερε τὰς δεκαετεῖς συμφορὰς εἰς τὴν Κύπρον· ἐν τῇ τρικυμίᾳ ταύτῃ τῶν παθῶν περιπλακεῖς ὁ λαὸς καὶ δυνάμενος νὰ σωθῇ μόνον διὰ τῆς μετριοπαθείας καὶ τῆς φρονήσεως ἔρριψεν ἑαυτὸν εἰς τὴν σκοτεινὴν νύκτα καὶ μὲ πάθος ἄγριον καὶ τυφλὸν ἐπεδίωξε τὴν συντριβὴν τοῦ ἀντιπάλου.

Ὁ ἑλληνισμὸς σύμπας παρηκολούθει μὲ ψυχικὴν ἀγωνίαν τὴν γιγαντομαχίαν ταύτην, ἣ δὲ Ἐκκλησία μὲ πόνον μητρικὸν ἔσπευσε νὰ πρᾶξῃ τὸν σάλον, νὰ ἐπιδέσῃ τὰ τραύματα, νὰ ἐπανορθώσῃ τὰ συντρίμματα, νὰ χύσῃ φῶς εἰς τὸ σκότος, ἀλλὰ τὸ ἐκπεμπόμενον φῶς ἔσβενεν εἰς τὸν σφοδρὸν καὶ λυσσαλέον ἐκείνον ἀναβρασμόν. Ἀτυχῶς τὸ ἐξώθεν τοῦτο ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἐκπεμπόμενον φῶς καταμερισθὲν καὶ φωτίζον πότε τὴν μίαν, καὶ πότε τὴν ἄλλην ἀντίπαλον μερίδα ἐπέφερον ἀνυπολόγιστον σύγχυσιν καὶ ἐξέκαυσε δεινότερον τὰ πάθη καὶ ἔχυσεν ἔλαιον ἐπὶ τῆς πυρᾶς· καὶ εἰς τὸ ἀναφθὲν τοῦτο πείσμα τοῦ λαοῦ ἐταπεινώθη θλιβερῶς ἡ ἐκκλησία· οὕτω δὲ σὺν τῷ ἐσωτερικῷ ἀγῶνι ἠνοήθη καὶ εἰς ἄλλον τομέα σφοδρὰ μάχῃ μεταξὺ τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ὀρθοδόξων πατριαρχῶν τῆς Ἀνατολῆς· ὁ ἀγὼν ἐκορυφώθη, οἱ ἀντίπαλοι ἐν Κύπρῳ ἐκράτουν μετὰ ἠρωϊκῆς ἀντιστάσεως τὴν θέσιν των, οὐδὲ κατὰ σπιθαμὴν ὑποχωροῦντες, οἱ πατριαρχαὶ

ἠκόνιζον τὰ ξίφη των, τὰ ὁποῖα ἦ σταθερότης τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ ἔστρεψεν ἐναντίον τῶν δύο πατριαρχῶν τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Ἰωακείμ καὶ τοῦ Ἀλεξανδρείας Φωτίου, καὶ συνεπλάκησαν δύο κολοσσοὶ χρισθέντες κομματάρχαι τῶν δύο μερίδων τοῦ λαοῦ. Διὰ τῆς τῆς αὐτῆς ἐπισήμου ἀρχηγίας τὸ ἀπὸ πολλοῦ ἀγεφύρωτον χάσμα διηνοίγη εἰς πλάτος καὶ εἰς βάθος δυσθεώρητον· καὶ ὡς φυσικὸν ἐπακολούθημα ὁ χωρισμὸς τῆς Κύπρου διὰ τῆς ἀναδείξεως δύο ταυτοχρόνως ἀρχιεπισκόπων, τοῦ ἀπὸ Κιτίου Κυρίλλου καὶ τοῦ ἀπὸ Κυρηνείας ὁμωνύμου.

Δὲν προτίθεται νὰ κρίνω τὰς πράξεις τῶν πατριαρχῶν· τοῦτο ἐπαφίεται εἰς τὸν ἱστορικὸν τοῦ μέλλοντος, ὅστις ἐπὶ τῇ βάσει ὄλων τῶν στοιχείων καὶ τῶν ἐγγράφων τῆς θλιβεραῆς ταύτης μακροῆς πάλης θὰ καταμερίσῃ ἐκάστῳ τὸ δίκαιον ἢ ἄδικον. Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι διὰ τῆς τῆς αὐτῆς τῶν πατριαρχῶν ἐπισήμου πράξεως τὸ σχίσμα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Κύπρου προσέλαβε μορφήν ἐπίσημον καὶ ὁ λαὸς εὐρέθη παντελῶς κεχωρισμένος εἰς δύο φατρίες τρεφόμενος μὲ πάθη καὶ ταλαιπωρούμενος διὰ τὴν συντριβὴν τῶν ἰδανικῶν του. Ὁ διαμερισμὸς τοῦ χιτῶνος τῆς ἐκκλησίας του ἐπλήγωσε βαθύτατα τὴν ψυχὴν του καὶ τὸ μῖσος καὶ ἡ ὀργὴ αὐτοῦ ἐξεδηλοῦτο μὲ σφοδρότητα κατὰ τῶν ἔξωθεν ἐκβιαστῶν καὶ ἀρπάγων τῶν πολυχρονίων προνομίων του. Συντετριμμένος ἐκ τῶν πόνων, ἀλλὰ μὴ καμπτόμενος ἠγωνίζετο ἀκόμη τὸν ἔσχατον ἀγῶνα νὰ διασώσῃ εἰς τὸ ὑψηλὸν ἀξίωμα τὸν ἐκλεκτὸν τῆς μερίδος του καὶ κατασπάσῃ ἀπὸ τοῦ θρόνου τὸν ἀντίπαλον. Ἐν τῷ πυρετῷ τοῦ πάθους τὰ πνευματικὰ χαρίσματα τοῦ ἀρχηγοῦ του ἀνέλαμπον φωτεινότερον, ἐνῶ πᾶσα πράξις τοῦ ἑτέρου τῶν ἀρχηγῶν ἀνεπιφυλάκτως ἐθεωρεῖτο σατανικὴ καὶ κακόβουλος. Ἦτο τὸ ἐκχύλισμα τῆς ἀγάπης τοῦ λαοῦ πρὸς τοὺς πνευματικὸς αὐτοῦ ἀρχοντας· διότι καὶ εἰς τοὺς δύο, κατὰ τοὺς ἰδίους ὀφθαλμοὺς, διέβλεπε πνευματικὰ χαρίσματα ἀληθινά, ἀξία νὰ φέρωσιν αὐτοὺς εἰς τὴν ὑπάτην κορυφὴν τῆς Ἐκκλησίας των, ὡς ἀπεδείχθη ἐκ τῶν ὑστέρων, διότι ἀμφοτέρω οἱ σεπτοὶ ἱεράρχαι ἀμοιβαίως καταλαβόντες τὸν ἀρχιεπισκοπικὸν θρόνον ἀνεδείχθησαν τοιοῦτοι οἶους ὁ λαὸς ὠνειροπόλησε καὶ ἠθέλησε, προστάται αὐτοῦ καὶ ὁδηγοὶ πανέντιμοι, ποιμένες συνετοὶ καὶ δόκιμοι, δόξα τοῦ λαοῦ καὶ τῆς ἐκκλησίας ἐγκαλλωπίσματα. Ἡτύχησα νὰ ἴδω καὶ γνωρίσω ἀμφοτέρους ἐκ τοῦ πλησίον καὶ ἡ μορφή των καὶ ἡ ψυχὴ των θὰ παραμείνωσιν ἀπαραχάρακτοι ἐν τῇ καρδίᾳ μου.

Ὁ ἀπὸ Κιτίου Κύριλλος ὁ Β' εἶχε μεγαλοπρεπῆ τὴν παράστασιν· εἰσωμος, εὐπρεπῆς τὴν μορφήν μὲ μακρὰν λευκὴν γενειάδα εἶχεν

ὁμοίωμα προφήτου· στωμύλος καὶ τολμηρός, ὁρητικὸς καὶ τραχὺς, σταθερὸς εἰς τὰς ἀρχὰς καὶ ἰδέας του, ἀμετακίνητος ἐκ τῶν στοχασμῶν του ὑπῆρξεν ἀρχαιοπρεπῆς τύπος ἱεράρχου μὲ κασπαστὴν (μανδύλιον) εἰς τὸ κάλυμμα τῆς κεφαλῆς, ἀτημέλητος τὴν περιβολήν, ἀπλοῦς τοὺς τρόπους καὶ ἀπροσποίητος, τὴν ὄψιν στυγνὸς καὶ σοβαρὸς, ἀγαθὸς τὴν ψυχὴν καὶ τὴν καρδίαν, ἀπότομος εἰς τὴν ἔκφρασιν, ἀλλ' ἀκέραιος εἰς τὸ φρόνημα ἐνέπνεεν ἀπόλυτον σεβασμὸν καὶ προσείλκυε πρὸς ἑαυτὸν τοὺς πλησιάζοντας. Δικαίως ὄθεν ὁ λαὸς συνεκέντρου ἐν αὐτῷ πάσας τὰς ἐλπίδας του καὶ τὴν πίστιν εἰς τὴν καρποφόρον αὐτοῦ ποιμαντορικὴν δρᾶσιν καὶ ἀπεδείχθη ἀδιάψευστος.

Ὁ δὲ ἀπὸ Κυρηναίας Κύριλλος ὁ Γ' ἦτο τύπος ἀσκητικὸς, ὀλίγος καὶ ἰσχνὸς τὸ σῶμα, ὀλιγόλογος καὶ συνεσταλμένος, γλυκὺς τοὺς τρόπους καὶ ἄκακος, σεμνὸς ὡς παρθένος τὴν παράστασιν, ἀγαθὸς τὴν ψυχὴν, δειλὸς εἰς τὰς κινήσεις καὶ τὴν ἔκφρασιν, σῶφρων καὶ λόγιος καὶ θείου ζήλου πεπληρωμένος ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ καὶ τὰ ψυχικὰ αὐτοῦ χαρίσματα ἀνέδειξαν αὐτὸν τοιοῦτον, οἷον ὁ λαὸς ἐφαντάσθη, κατὰ τὸ μακρὸν αὐτοῦ εἰς τὸν ἀρχιεπισκοπικὸν θρόνον χρονικὸν διάστημα (1916—1933).

Μὲ τοιοῦτους ἀξιότους ἀρχηγοὺς ἐπὶ κεφαλῆς ἐξηγεῖται διατι ὁ Κυπριακὸς λαὸς προσδεθείς εἰς τὸ ἄρμα των ἐνέμενε σταθερὸς καὶ πιστὸς εἰς τὴν προτίμησίν του, ἀκλόνητος εἰς τὴν ἀγάπην καὶ ἐλπίδα του.

Τίς ἐκ τῶν ὑστέρων κρίνων τὴν δρᾶσιν τῶν δύο τούτων σεβασμίων ἱεραρχῶν, ὡς προέδρων τῆς κυπριακῆς ἐκκλησίας, θὰ ἀδικήσῃ τὸν λαὸν καταλογίζων εἰς αὐτὸν πεῖσμα μόνον καὶ πάθος τυφλὸν καὶ φανατισμὸν παράλογον ;

Ἦδη ὅτε ὁ τάφος καλύπτει τὰ ἱερὰ αὐτῶν ὁστὰ καὶ σιγῶσι τὰ πολλὰ λαλήσαντα χεῖλη καὶ κοιμῶνται οἱ μακαριστοὶ ἱεράρχαι τὸν ὕπνον τῶν δικαίων, οἱ ἐπιζῶντες ἡμεῖς οἱ παρακολουθήσαντες μέχρι τῆς ἐσχάτης των πνοῆς τοὺς ἀγῶνάς των, χωρὶς νὰ διαταράξωμεν τὸν ὕπνον των ἐν εὐλαβείᾳ πολλῇ θὰ καταθέσωμεν ἐπὶ τοῦ τάφου αὐτῶν στέφανον τιμῆς ἰσομεγέθη καὶ ἰσότιμον διότι αὐτοὶ οὗτοι διὰ τῆς φρονήσεως αὐτῶν, διὰ τῶν ἰδίων εὐγενῶν καὶ ἀγνῶν διαθέσεων διὰ τὴν γαλήνην καὶ εὐημερίαν τοῦ λαοῦ ἐπέφερον τὴν συνένωσιν τῶν διεστώτων, κατέρριψαν τὰ χωρίζοντα τὸν λαὸν τείχει καὶ μετὰ δεκαετῆ ἐκνευριστικὴν πάλιν ἐξησφάλισαν τὴν εἰρήνην καὶ ἔνωσιν τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ.

Ἡ θεία πρόνοια μοὶ ἐπεφύλαξε τὴν εὐτυχίαν νὰ ἐπιζήσω ἐν μέσῳ τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ τὰς μεγάλας ἐκείνας καὶ πανευφροσύνους ἡμέρας

τῆς χαρᾶς ὅτε τῷ 1910 ὡς ἀπεσταλμένος τοῦ πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας μετὰ τοῦ σεβ. συναδέλφου ἀγίου Τριπόλεως κ. Θεοφάνους, πρὸς τελευταίαν ἀπόπειραν συμφιλίωσης, εἶδον τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης τὴν δύναμιν καὶ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τὴν Κύπρον ἀπλωθεῖσαν.

Ἐντὶ ἐπιμνημοσύνου λόγου θὰ ἐπαναφέρω εἰς τὴν μνήμην τῶν ἐπιζώντων τὰς προσπάθειάς τῶν ἀειμνήστων ἀρχιεπισκόπων Κύπρου πρὸς τελικὴν λύσιν τοῦ κυπριακοῦ ζητήματος καὶ θὰ ὑπομνήσω εἰς τὸν κυπριακὸν λαὸν πῶς ἡ τοῦ Θεοῦ πρόνοια εἰς τὴν δυσχερεστάτην ἐκείνην περίοδον τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ αὐτοῦ βίου ἐν μιᾷ νυκτὶ ὄλως ἀπροσδοκῆτως ἀπέδωκεν εἰς αὐτὸν τὴν ψυχικὴν γαλήνην καὶ ἐπλήρωσε ἀφάτου χαρᾶς τὰς καρδίας πάντων, ἵνα μὴ εἰς τὴν σημερινὴν του πικρὰν δοκιμασίαν κλονισθῇ καὶ ὀλιγοψυχῆσῃ.

Ὅσοι ἐπεζήσατε τὰς εὐτυχεῖς ἐκείνας ἡμέρας τῆς παγκυπρίου εὐφροσύνης καὶ πανηγύρεως δροσίσατε τὴν ψυχὴν διὰ τῆς ἀναμνήσεως αὐτῶν. Ὅσοι νεαροὶ τότε καὶ μόλις ἀμυδρῶς ἐν τῇ μνήμῃ τὰ τελεσθέντα περιφέρετε, ἀκούσατε καὶ ζηλώσατε τὰ ἔργα τῶν πατέρων σας, τὰ ὅποια εἰς ἔπαινον αὐτῶν μάρτυς ἀψευδῆς διαζωγραφεῖ ἀτεχνῶς, συναγωνισθεῖς μετ' αὐτῶν καὶ τῆς κοινῆς τότε χαρᾶς μέτοχος γενόμενος.

ΑΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΙ ΑΠΟΠΕΙΡΑΙ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ ΦΩΤΙΟΥ ΠΡΟΣ ΛΥΣΙΝ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ

Κατὰ Ἰανουάριον τοῦ 1910 ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Φώτιος δι' ἐπειγόντος τηλεγραφήματος μὲ προσεκάλει εἰς Κάϊρον δέν μοι ἀνέφερεν οὔτε τὸν λόγον τῆς τοιαύτης ἐσπευσμένης προσκλήσεως, οὔτε εἶχον ἀφορμὰς νὰ ὑπονοήσω συνοδικὴν ἔκτακτον συνεδρίασιν, ἀφοῦ οὔτε τακτικαὶ ἐτελοῦντο καὶ συμμορφούμενος πρὸς τὴν ἀνωτέραν πατριαρχικὴν κέλευσιν αὐθημερὸν περὶ τὰς ἐσπερινὰς ὥρας κατέφθασα εἰς τὰ πατριαρχεῖα.

Ὁ πατριάρχης μὲ ἀνέμενε μόνος εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς ὑποδοχῆς, ἠσπᾶσθην τὴν δεξιάν του καὶ ἐκάθησα πλησίον του.

Σὲ ἐπεθύμησα μοι λέγει καὶ ἤθελον νὰ σὲ ἶδω. Ἦτο κάτωχος καὶ συγκεκινημένος. Καὶ πάντοτε μὲν εἶχεν ὠχρὰν τὴν ὄψιν ὁ Φώτιος, ἀλλὰ τὴν φορὰν ταύτην μοι ἐφάνη ὠχρότερος τοῦ συνήθους, οἱ ὀφθαλμοὶ ἀνοικτοὶ καὶ σπινθηροβολοῦντες περισσότερο, ἢ ὄψις τοῦ προσώ-

που παρηλλαγμένη και σκυθρωπή, ἐμάντευσα ὅτι κάτι σοβαρὸν συμβαίνει τοῦ ὁποίου ἤθελε νὰ με καταστήσῃ κοινωνόν.

Τὶ συμβαίνει, Μακαριώτατε; τῷ λέγω.

Δύο ἄχ πύρινα ἐξεσφενδόνισε τὸ στόμα του και ἐξηκολούθη κινούμενος ἄφωνος ἐπὶ τοῦ ἀεικινήτου αὐτοῦ καθίσματος.

Ἡ σιωπὴ και ἀγωνία τοῦ προσώπου του ἐπηύξανον τὴν ἐσωτερικὴν ταραχὴν μου. Τὸ λάλον και σταμύλον στόμα ἐσιώπα· ὠμίλουν οἱ πύρινοι ὀφθαλμοὶ του και μοὶ προανήγγειλον ζωηρότερον τὴν ἐσωτερικὴν αὐτοῦ ἀνησυχίαν. Τὰ ὠχρὰ χεῖλη του ἐμαρτύρουν τὸν ἐπικαθημένον ἐπ' αὐτῶν ψυχικόν του πόνον.

Μὰ τί συμβαίνει Μακαριώτατε;

Δὲν ἐτελείωσα τὴν φράσιν μου και ἐγείρεται ἀποτόμως, με λαμβάνει ἀπὸ τῆς χειρός, ἀνοίγει τὴν παρακειμένην θύραν τοῦ κοιτῶνός του και με κρατεῖ ὄρθιον πρὸ τῶν εἰκόνων τῶν εὐρισκομένων εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ κοιτῶνος.

Ἡ ταραχὴ μου ἐκορυφώθη· πρώτην φορὰν ἔβλεπον τὸ πατριαρχικόν τοῦτο ἄδυιον με τὸ ἱερὸν εἰκονοστάσιον ὅπου ἀποσυρόμενος κατὰ μόνας προσηύχετο, και ἡ συντετριμμένη στάσις τοῦ μεγαλοπρεποῦς πατριάρχου με ἐνέβαλεν εἰς φόβον ἱερόν.

Ἡσθάνομην βαθυτάτην κατάνυξιν ὁσάκις ὁ Φώτιος προσέφερε τὴν ἀνάμακτον θυσίαν· ἐνθους ἐκτός ἑαυτοῦ ἐνόμιζέ τις ὅτι ἀπεξενούτο τοῦ κόσμου και εἰς τοὺς πόδας τοῦ αὐλοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ ἔφερε τὸ θυμίαμα τῆς προσευχῆς του και τῶν πιστῶν ἐν ὑπερτάτῃ συντριβῇ.

Και ἐπανεῖδον τὴν ἔκστασιν αὐτὴν και τὴν μετάστασιν τοῦ πατριάρχου ὅτε με ἐκράτει ὄρθιον ἐμπρὸς τῶν εἰκόνων τοῦ κοιτῶνός του.

Ἐκ τοῦ συνόλου ἐπέισθη ὅτι θὰ γίνω μύστης ἱερῶν αὐτοῦ σκέψων και ποιήσας τὸ σημεῖον τοῦ τιμίου σταυροῦ ἐν βοθυτάτῃ κατανύξει προσεκύνησα τὰς ἱεράς εἰκόνας.

Και ὅτε κατεῖδεν ἀνοικτὴν και παράλυτον ἐκ κατανύξεως τὴν καρδίαν μου ἤνοιξε με ἀσυνήθη γλυκύτητα και πρᾶότητα τὸ κεκλεισμένον μέχρι τοῦδε στόμα αὐτοῦ και μοὶ εἶπεν :

Ἡ χάρις, ἀδελφέ, τοῦ Θεοῦ καλεῖ σε δι' ἐμοῦ νὰ προσφέρῃς τὰς ὑπηρεσίας σου εἰς δοκιμαζομένην ἀδελφὴν ἐκκλησίαν· ἐνώπιον τῶν ἱερῶν εἰκόνων ἐξορκίζω σε νὰ ὑπακούσῃς εἰς τὴν φωνὴν τοῦ Θεοῦ, ὅστις θὰ φωτίσῃ τὰ διανοήματά σου και θὰ διανοίξῃ τὸν νοῦν σου εἰς τὸ ἀγαθὸν ἵνα δοξασθῇ τὸ πανάγιον αὐτοῦ ὄνομα.

Ἰερὸν ῥίγος περιέδραμε τὰ μέλη μου καὶ καταφυγείς βαθύτατα εἶπον εἰς τὸν πατριάρχην.

Μακαριώτατε, συγκινοῦμαι καθ' ὑπερβολὴν ὅτι εἰς τὴν ἐλαχιστότητά μου τοιοῦτος ἱερὸς πίπτει κληρὸς καὶ ταπεινῶς ὑποδέχομαι τὸ κέλευσμα ἔτοιμος εἰς πᾶσαν στιγμὴν νὰ ἐπιτελέσω τὰ προστάγματά σας.

Ἐπέθετον ὅτι δευτέραν ἀποστολὴν θὰ ἀνελάμβανον εἰς Ἱεροσόλυμα, ὅπου πρὸ ἑνὸς ἔτους εἶχον ἀποσταλῆ πρὸς διακανονισμόν τοῦ Ἱεροσολυμιτικοῦ καὶ Ἀντιοχικοῦ ζητήματος καὶ τῷ εἶπον, ὅτι ἡ ἐκεῖ διακονία μου θὰ εἶναι ἤδη εὐχερεστέρα ἀφοῦ ἐγνώρισα ἐκ τοῦ πλησίον καὶ τὰ πρόσωπα καὶ τὰ πράγματα.

Ὅχι μοι λέγει ἑαυτὴν τὴν φορὰν θὰ μεταβῆς εἰς Κύπρον μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ ἁγίου Τριπόλεως πρὸς ἀπαρτισμόν τῆς συνόδου καὶ ἐκλογὴν τῶν δύο μητροπολιτῶν Πάφου καὶ Κιτίου, ἀφοῦ προηγουμένως δοκιμάσητε νὰ συμβιβάσητε τὰς δύο ἐν Κύπρῳ διαμαχομένας μερίδας.

Κρῦος ἰδρῶς μὲ περιέλουσεν ὅταν ἤκουσα τὸ ὄνομα τῆς Κύπρου. Τὸ Κυπριακὸν ζήτημα εἶχε κουράσει καὶ ἀπογοητεύσει ὀλόκληρον τὸν Ἑλληνικὸν κόσμον· ἐγὼ δὲ ἠσθανόμην ἀκατανίκητον ἀντιπάθειαν καὶ πρὸς τοὺς δύο ἐκλεγέντας ἀρχιεπισκόπους μὴ ἐννοοῦντας νὰ θυσιάσωσιν ἑαυτοὺς χάριν τῆς γαλήνης τοῦ τόπου καὶ θεωρῶν αὐτοὺς αἰτίους τῶν συμφορῶν· ἔπειτα τὰ δεινοπαθήματα καὶ αἱ περιπέτεια τῶν ἀδελφῶν τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ θρόνου τῶν προαποσταλέντων πρὸς διακανονισμόν τοῦ ζητήματος, ἡ σκληρὰ πάλη μεταξὺ τῶν δύο πατριαρχῶν καὶ ἡ ἀποτυχία πρὸς ἐπαναφορὰν τῆς γαλήνης, τὰ κορυφούμενα πάθη μεταξὺ τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ, ἡ ὅλη ἐν γένει χαώδης καὶ θλιβερὰ κατάστασις τῆς νήσου, ἐπνίξαν ὅλα τὰ ἱερὰ συναισθήματα ὅσα ἐγεννήθησαν πρὸ τοῦ εἰκονοστασίου καὶ μὲ παρορησίαν εἰλικρινεστάτην εἶπον εἰς τὸν πατριάρχην τὰς ἀνωτέρω σκέψεις μου ἐπιπροσθέσας ὅτι δὲν θέλω νὰ συνδέσω τὸ ὄνομά μου μὲ τὴν θλιβερὰν ταύνην ἱστορίας τὴν ὁποίαν ἡ τόση σοφία του ἀφῆκε τόσον σκοτεινὴν, καὶ τὸν παρεκάλεσα νὰ ἄρῃ ἀπ' ἐμοῦ τὸ βαρὺ τοῦτο καὶ ὑπὲρ τὰς δυνάμεις μου φορτίον καὶ ἀναθέσῃ αὐτὸ εἰς καταλληλότερον ἀδελφόν.

Σὲ παρακαλῶ μοι λέγει νὰ μὴ ἀρνηθῆς· ἔχω ἀγαθὴν προαίσθησιν ὅτι θὰ ἐπιτευχθῆ τὸ ποθοῦμενον· οἱ ἄλλοι ἀδελφοὶ ἐξεπλήρωσαν τὸ καθήκον των, ὀφείλετε καὶ σεῖς νὰ ὑπακούσητε εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Ἰδοὺ ὁ ἅγιος Τριπόλεως εἶναι ἔτοιμος καὶ πρόθυμος νὰ καταπλεύσῃ εἰς Κύπρον ἀποφασίσατε καὶ σεῖς καὶ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ θὰ ἀναπληρώσῃ τὰ ἑλλείποντα.

Ἡ θέσις μου ἦτο δύσκολος· ἡ ψυχὴ μου ἠγωνία διότι μοι ἐπεβάλλετο πρᾶξις ἀνίθιτος πρὸς τὴν θέλησιν καὶ τὰ αἰσθητά μου καὶ δὲν εἶχον τὸ θάρρος νὰ εἶπω κατὰ πρόσωπον τοῦ πατριάρχου τὴν ἀρνητικὴν μου ἀπάντησιν· μοι ἐπῆλθεν ἡ ἰδέα νὰ καταστήσω τὸ τοιοῦτον γνωστὸν εἰς αὐτὸν διὰ γράμματος καὶ εἶπον εἰς τὸν πατριάρχην :

Μακαριώτατε, νὰ μοι παραχωρήσητε τριῶν ἡμερῶν προθεσίαν νὰ σκεφθῶ ὠριμότερον καὶ νὰ σᾶς ἀπαντήσω ὀριστικῶς.

Ὁ πατριάρχης ἐσκυθρῶπασε καὶ μὲ καταφανῆ πικρίαν καὶ λύπην πρὸ τῆς ἐπιμονῆς μου ἐκάμφθη καὶ ὑπεχώρησεν· ἐφίλησα τὸ χέρι του καὶ ἐπέστρεψα εἰς Ζαγαζίκ.

Ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἐσκεπτόμην πῶς νὰ κανονίσω τὸ ἀκανθῶδες τοῦτο ζήτημα. Ἡ ἀρνησίς μου, κατὰ τὴν ἐνδόμυχον πεποίθησίν μου, οὐδὲν ἀδίκημα θὰ ἐπέφερον· εἰς τὴν Ἐκκλησίαν Κύπρου, διότι οὐδεμίαν βοήθειαν οὐσιαστικὴν ἐφρόνουν ὅτι θὰ προσέφερον εἰς αὐτήν, ἀτομικῶς ὅμως δι' ἐμὲ καὶ τὸν πατριάρχην θὰ ἦτο ἐπιβλαβὴς διότι θὰ διηνοίγετο βαθύτερον τὸ μεταξὺ ἐνυπάρχον ἥδη χάσμα, καὶ ἔκρινα φρονιμώτερον νὰ ὑπακούσω εἰς τὴν διαταγὴν τοῦ πατριάρχου, ἀλλ' ὑπὸ ὄρους, καὶ τοῦτο διότι ἐφρόνουν ὅτι ὁ χαρακτήρ τοῦ Φωτίου δὲν ἠνείχτο ὄρους καὶ ἐξευτελισμοὺς καὶ τοιοιτοτρόπως θὰ ἀπηλλασόμην δεδικαιολογημένος ἐν τῇ συνειδήσει μου τῆς τοιαύτης ἀνεπιθυμήτου ἀποτολῆς.

Εἰς τὴν ὑποβολὴν ὄρων ἐκτὸς τοῦ ἀνωτέρου ὑπολογισμοῦ συνετέλεσε πρῶτον ἡ στάσις αὐτῆ τοῦ πατριάρχου κατὰ τὸ κυπριακὸν ζήτημα προστεθέντος εἰς μίαν μερίδα τὴν Κιτιακὴν, καὶ ὑπεκαύσαντος τὰ πάθη τῆς ἀντιθέτου, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἐνδομύχως κατέκρινα, δεύτερον ἡ κλασικὴ αὐτοῦ ἀδιαφορία καὶ ἀπάθεια εἰς τὰς φωνὰς καὶ παρακλήσεις τῶν ἐν Κύπρῳ ἀποσταλέντων ἄλλοτε ἀδελφῶν, οἵτινες δι' ἐπανελημμένων γραμμάτων ἐπεζήτησαν ὁδηγίας ἐπειγουσας ἐπὶ τοῦ ζητήματος, καὶ οὐδὲν κἄν ἤνοιγε τὰ γράμματα αὐτῶν ! καὶ τρίτον ἵνα μὴ δεσμευθῶ μὲ πατριαρχικὰς ὠρισμένας προτάσεις καὶ ὑποδείξεις παραλυούσας τὴν ἐλευθερίαν τῆς σκέψεως.

Ἀφοῦ λοιπὸν κατωχύρωσα ἐμαυτὸν καταλλήλως μετὰ τρεῖς ἡμέρας, κατὰ τὴν ὑπόσχασίν μου, μετέβην εἰς Κάϊρον ὅπου ὁ πατριάρχης ἀνέμενε τὴν ἀπάντησίν μου.

Ὅταν μὲ εἶδεν ἐβύθισε τοὺς ὀφθαλμοὺς του εἰς τοὺς ἰδικούς μου νὰ μαντεύσῃ τὰς σκέψεις μου· τὸ χαμόγελόν μου τὸν ἐβεβαίωσεν ὅτι ὁ οὐρανὸς αἰθρίασε καὶ ἐβιάζετο νὰ ἀκούσῃ τὴν ἀπόφασίν μου.

Σὰς εἶπον μὲ παιδικὴν ἀφέλειαν καὶ εἰλικρίνειαν, τῷ εἶπον, τὰς σκέψεις μου ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος καὶ εἶδατε τὴν θλίψιν μου διὰ τὴν τοιαύτην ἀποστολὴν εἰς τὴν ὁποίαν μὲ περιπλέκει ἡ θέλησίς σας, πλὴν διὰ νὰ φανῶ προσωπικῶς μόνον εὐάρεστος καὶ εὐπειθής εἰς τὰ προστάγματά σας δέχομαι καὶ στέρω, ἀλλὰ παρακαλῶ νὰ σεβασθῆτε τὰς πεποιθήσεις καὶ σκέψεις μου ἵνα ἑναρμονισθῆ ἡ θέλησίς σας πρὸς ταύτας διὰ τῆς ἀποδοχῆς τῶν ἐξῆς ὄρων :

Πρῶτον νὰ μὴ δεσμευθῶ μὲ οἰανδήποτε πρότασιν, ὀδηγίαν ἢ ὑπόδειξιν περὶ τοῦ πρακτέου, ἀλλὰ νὰ ἔχω πλήρη ἐλευθερίαν σκέψεως πρὸς διακανονισμὸν τῶν πραγμάτων σύμφωνα μὲ τὰ γενικά τῆς Κύπρου συμφέροντα. Γνωρίζετε ὅτι οὐδεμίαν τῶν δύο μερίδων συμπαθῶ πλὴν τοῦτο δὲν σημαίνει ὅτι δὲν θὰ ἐπιτελέσω τὸ καθήκόν μου ἐν ἀγίῳ ὀντητι καρδίας καὶ πάσῃ μου τῇ δυνάμει. Θὰ μένω ἀμέτοχος κομματικῆς ἀποχρώσεως καὶ θὰ ἐπιδιώξω ἀπροσωπολήπτως τὸ κοινὸν ἀγαθόν.

Δεύτερον νὰ μὴ μὲ κακίσσητε ὅτι οὐδεμίαν θὰ ζητήσω πληροφορίαν ἢ ὀδηγίαν κατὰ τὴν διεξαγωγὴν τῶν περὶ εἰρήνης διαπραγματεύσεων· ἀλλὰ νὰ ἀρκεσθῆτε εἰς τὰ ἐπιτυχησόμενα ἀποτελέσματα τῶν προσπαθειῶν μου οἰαδήποτε καὶ ἂν ᾖσι ταῦτα.

Καὶ τρίτον ὅτι ἡ ἐν Κύπρῳ διαμονή μου δὲν εἶα παραταθῆ πλέον τοῦ δεκαπενθημέρου, διότι δὲν ἐννοῶ νὰ πάθω ὅτι ἔπαθον οἱ ἀδελφοὶ οἱ ἐγχρονίσαντες ἐν Κύπρῳ καὶ ἀναμένοντες ἐκνευρισμένοι ἄδειαν ἐπιτροφῆς.

Καλά, εἶπεν ὁ πατριάρχης, ἀλλ' ἀπὸ τὴν σκυθρωπότητα ταῦ προσώπου του κατενόησα ὅτι οἱ ὄροι οὗτοι τὸν ἔθιξαν· καὶ τότε μὲν δὲν εἶπε τίποτε, ἀργότερον ὅμως, μετὰ τὴν λήξιν τοῦ κυπριακοῦ ζητήματος δὲν συνεκρατήθη νὰ ἐκφράσῃ τὸ παράπονόν του, ὅτι διὰ τοιούτων ὄρων τὸν ἐταπείνωσα· δὲν εἶχε ὅμως δίκαιον διότι τὰ πράγματα ἀπέδειξαν ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ ἀκολουθῆσω τὴν αὐτὴν ὁδὸν τὴν ὁποίαν οὗτος διεχάραξεν· ἐγένετο νέον πείραμα δι' ἀπλουσιῶν μεθόδων καὶ εὐρέθημεν πρὸς τὴν λύσιν ἀσφαλέστερον καὶ ταχύτερον ἢ ὅσον ἠλπίζετο.

Ἀλεχαιρέτησα τὸν πατριάρχην καὶ μετέβην πρὸς ἐτοιμασίαν εἰς τὴν ἔδραν τῆς Μητροπόλεώς μου ἀναμένων τὸν ἅγιον Τριπόλεως. Τὴν 9 Φεβρουαρίου 1910 ἡμέραν Τρίτην ἦλθεν εἰς συνάντησίν μου ἐφοδισμένος διὰ τῶν σχετικῶν πατριαρχικῶν ἐγγράφων πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπον Κύπρου.

Ἦμην περίφροντις νὰ βεβαιωθῶ ἂν ὁ ἅγιος Τριπόλεως εἶχεν ἰδιαιτέρας ὀδηγίας πατριαρχικὰς καὶ ὠρισμένον πρόγραμμα καθωρίζον

τὴν γραμμὴν τῆς ἐνεργείας μας κατὰ τὴν τελευταίαν ταύτην φάσιν τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος. Ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῶν πατριαρχικῶν ἐγγράφων καὶ ἐξ ὧσων ἀντηλλάγησαν μεταξύ μας ἐβεβαιώθη ὅτι ὁ πατριάρχης δὲν ἐδέσμευσεν τὴν ἀποστολήν. Ὁ ἅγιος Τριπόλεως τιμιώτατος καὶ ἀγαθώτατος ἱεράρχης μοι ἀνεκοίνωσεν ἐν εἰλικρινείᾳ τὰς σκέψεις του καὶ ἐκ τῶν ἐλπίδων τὰς ὁποίας ἐστήριζεν εἰς τὴν στενὴν ἡμῶν συνεργασίαν διὰ τῆς δοθείσης εἰς ἡμᾶς ἀπεριορίστου ἐλευθερίας πρὸς λύσιν τοῦ ζητήματος ἐπέισθη ὅτι εἴμεθα ἀδέσμευτοι καὶ ἐλεύθεροι.

Ἄπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ὅλαι αἱ σκέψεις μας συνεκεντρώθησαν εἰς τὴν λύσιν τοῦ δυσχερεστάτου προβλήματος, πῶς νὰ συμβιβάσωμεν τὰς διεστῶσας μερίδας καὶ διὰ ποίων μέσων νὰ ἐπαναφέρωμεν τὴν γαλήνην εἰς τὴν δοκιμαζομένην Κύπρον.

Ἐπρεπε νὰ πείσωμεν τὸν Κυπριακὸν λαὸν διὰ τῆς στάσεώς μας ὅτι δὲν μετέβημεν νὰ ἱκανοποιήσωμεν τὰς βλέψεις τῆς ἐπικρατοῦσης μερίδος, ὡς ἦτο φυσικὸν νὰ νομισθῇ ἀλλ' ὅτι ὑπεράνω πάσης κομματικῆς ἀποχρώσεως ὅλαι ἡμῶν αἱ προσπάθειαι θὰ ἀπέβλεπον εἰς τὸ γενικὸν τῆς Κύπρου συμφέρον ἀδιαφοροῦντες εἰς τὰς ἐκατέρωθεν φωνάς. Ἐθέσαμεν ὡς βάσιν τὴν εὐαγγελικὴν ἀγάπην, τὴν συμπάθειαν, τὴν δικαιοσύνην, τὴν ἐπιείκειαν πρὸς πάντας, τὴν ὑπομονὴν εἰς τὰ ἐκχυλίσματα τῶν παθῶν, τὴν γλυκύτητα εἰς τὴν πικρίαν τοῦ μίσους, τὴν προστασίαν τῶν ἀδυνάτων, καὶ τὴν ἀποξήρασιν τῶν ἀκανθῶν τῆς πικρίας, αἵτινες ἐρριζοβόλησαν καὶ ἐπλατύνθησαν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ λαοῦ.

Διὰ τῆς ἱερᾶς ταύτης ἀποφάσεως καθοπλισθέντες ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Θεοῦ μὲ καρδίαν πάλλουσαν ἐκ συγκινήσεως, μὲ ἐλπίδας χρυσᾶς καὶ ἱερὰ ὄνειρα εὐδοκίμου καὶ καρποφόρου διακονίας στεροῶ καὶ ἀκλόνητοι τῷ λογισμῷ ἐχωρήσαμεν πρὸς τὸ ἀγνωστον.

Η ΕΙΣ ΚΥΠΡΟΝ ΚΑΘΟΔΟΣ

Τὴν 10 Φεβρουαρίου ἐπιβιβαζόμεθα ἐκ Πορτ-Σαΐτ εἰς τὸ ἀτμόπλοιον «Λευκασία» κατευθυνόμενοι εἰς Κύπρον. Μόλις ἐξήλθομεν τοῦ λιμένος ἡ θάλασσα ὑπεδείκνυε σημεῖα ταραχῆς· ὅσον ἡ ὥρα παρήχκετο, τόσον τὰ κύματα ὑψοῦντο ἀγριώτερον· τὰς ἐσπερινὰς ὥρας ἡ σφοδρότης τοῦ ἀνέμου ἐνέβαλεν εἰς τρόμον τοὺς φοβουμένους τὴν θάλασσαν· αἱ κινήσεις τοῦ πλοίου ἐτελοῦντο ἄτακτοι· κατὰ τὴν ὥραν τοῦ δείπνου σφοδρότατον κύμα ἐκσφενδονισθὲν ἐπὶ τοῦ πλοίου ἀνέ-

τρεψεν τὰ ἐπὶ τῆς τραπέζης εὐρισκόμενα· πανικόβλητοι οἱ παρακαθήμενοι κατέλιπον τὰς θέσεις των καταφυγόντες εἰς τοὺς κοιτῶνας· ὁ πλοίαρχος ἔντρομος κατέλαβε τὸ πηδάλιον· ἔναπελείφθη μετὰ τοῦ τρίτου πλοίαρχου μονώτατος εἰς τὴν τράπεζαν· ἡ ὄλοεν ἐξωγκουμένη καὶ ἐξηγριωμένη θάλασσα ἠνάγκασε καὶ τὸν τρίτον πλοίαρχον νὰ καταλάβῃ μετὰ τῶν δύο ἄλλων τὴν θέσιν του· τὸ ἔλαφρον καὶ ἄνευ φορτίου ἔπαρκους σκάφος ἔτριξε καὶ ἐκλυδωνίζετο ἐν παραφορᾷ· ἐπάλαιεν εἰς τὸ ἄγριον τῆς νυκτὸς σκότος μὲ τὴν λύσσαν τῶν ἀνέμων ἔτοιμον νὰ καταποντισθῇ. Αἱ φωναὶ τῶν ἐπιβατῶν εἰς τὴν δαιμονιώδη ἐκείνην ταραχὴν ἐπνίγοντο· οἱ στεναγμοὶ καὶ κοπετοὶ τῶν παλαιόντων μὲ τὴν ζωὴν καὶ τὸν θάνατον καθίστων φρικωδεστέραν τὴν εἰκόνα τῆς φρίκης τοῦ μαύρου καὶ σκοτεινοῦ πελάγους.

Ἐισηλθὼν εἰς τὸν κοιτῶνά μου νὰ κατακλιθῶ· ὁ ἀδελφὸς ἅγιος Τριπόλεως εἰς τὴν ἀπέναντι κλίνην ἐστέναζε καταπτοηθεὶς.

Φοβερὸς οἰωνὸς καὶ ἀπαίσιος μοι λέγει· χανόμεθα· οἱ Κύπριοι δὲν μᾶς θέλουσι· ἐξαπέλυσαν τοὺς ἀσκούς τῶν ἀνέμων των νὰ μᾶς καταποντίσουν.

Θάρσει, ἀδελφέ, εἶναι οἱ τελευταῖοι καὶ ἐπιθανάτιοι ἄφροὶ τῶν παθῶν· ἄς κτυποῦν τὰς πλευράς μας διὰ νὰ ἀφανισθῇ καὶ σβύσῃ ἡ σφοδρότης των· μὴ φοβεῖσαι τοὺς ἀφρούς, θὰ ἐξατμισθοῦν εἰς τὴν πρώτην ἐμφάνισιν τῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου· ὁ οἰωνὸς εἶναι ἄριστος· ἡ παροῦσα ἀγωνία μας θὰ τοὺς συγκινήσῃ, ὅτι ἡμεῖς δι' αὐτοὺς τὸν ἔσχατον διετρέξαμεν κίνδυνον καὶ θὰ εὕρωμεν ἡμερωτέραν τὴν ψυχὴν των.

Ἡ θάλασσα λυσοῶδης ἐξηκολούθει νὰ κατασεῖν τὸ πλοῖον μὲ σφοδρότητα ἀπάνταστον· οἱ σπαραγμοὶ τοῦ ἀδελφοῦ ἐκ τῆς ἀσθενείας τῆς θαλάσσης ἐπλήγωναν τὴν ψυχὴν μου· νὰ τὸν βοηθήσω δὲν ἠδυνάμην εἰς τὰς φοβεράς ἐκείνας στιγμάς· ἔπρεπε νὰ κοπάσῃ ὁ κλύδων διὰ νὰ συνέλθῃ ὁ διαταραχθεὶς ὄργανισμός.

Ἐσηλθὼν τοῦ κοιτῶνος καὶ βηματίζων εἰς τὴν κοιλίαν τοῦ πλοίου ἀνέμενον μετ' ἀγωνίας τὴν χαραυγὴν. Εἰς τὸ πρῶτον ἀμυδρὸν φῶς τῆς ἡμέρας διεγράφοντο τὰ βουνὰ τῆς Κύπρου· παρηγορία ἀπάνταστος· ὅσον ἡ ἡμέρα ἐπήρχετο, τόσον ἐφερόμεθα πλησιέστερον καὶ διεχωρίζοντο εἰς τὸν ὀρίζοντα τὰ κάλλη τῆς μεγαλονήσου. Δὲν ἠδυνάμην πλέον νὰ συγκρατηθῶ εἰς τὸν στενὸν καὶ σκοτεινὸν χῶρον τοῦ πλοίου· πίπτων καὶ ἐγειρόμενος κατέλαβον τὸ κατάστρωμα· εἶδον πλησιέστατα

τὴν νῆσον διεπλέομεν βραδέως τὰς ἀκτὰς αὐτῆς. Ἐπὶ τοῦ καταστρώματος οὐδεμία ζῶσα ὑπαρξίς.

Περὶ τὸ πηδάλιον οἱ τρεῖς πλοίαρχοι μὲ τεταμένην προσοχὴν ἐκάνονίζον τὰς κινήσεις τοῦ πλοίου, τοῦ φερομένου ὡς σκύβαλον εἰς τὸν δαιμονιώδη ἐκείνον κυματισμόν. Κατέβαλον ἀπεγνωσμένην προσπάθειαν νὰ ἀναβῶ εἰς τὴν θέσιν τῶν κυβερνητῶν τοῦ πλοίου· ἡ ἀπρόοπτος ἐμφάνισίς μου εἰς τοιαύτας στιγμὰς τοὺς ἐνεθάρρουν· ἦσαν χλωμοὶ καὶ ἄλαλοι καὶ ἡ ἀγωνιώδης μορφή των ἐμαρτύρει ὅτι ὁ κίνδυνος δὲν παρήλθε· κατεμέτρησα διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τὸ χωρίζον ἡμᾶς ἀπὸ τῆς ξηρᾶς διάστημα καὶ ἐνόμισα ὅτι ἡδυνάμην νὰ διαπλεύσω αὐτὸ κολυμβῶν ἐν περιπτώσει ἀπευκταίου· ἐξήγαγον τὰ ὑποδήματά μου, ἀπηλλάγην τῶν περιττῶν ἐνδυμάτων καὶ ἀνέμενον ἀπαθῶς τὸ τέλος· οἱ πλοίαρχοι ἄφωνοι ἐθεῶντο τὰς κινήσεις μου.

Ἐπὶ πέντε ὥρας τὸ πλοῖον ἐπάλαιεν ἀπεγνωσμένως ἔμπροσθεν τοῦ λιμένος τῆς Ἀμμοχώστου· διὰ τεχνικῶν ἐλιγμῶν καὶ στροφῶν τοῦ πλοίου ἐξηρεῦνουν οἱ κυβερνηταὶ τὸ στόμιον τοῦ λιμένος ὅπου σημαντῆρ μετὰ κώδωνος ὑποδεικνύων τὸν δρόμον· ἀλλὰ τὰ ὕψη τῶν κυμάτων ἀπέκρυπτον τὰ σημεῖα καὶ ἡ βοῆ τῶν ἀνέμων ἔσβυνε τὴν φωνὴν τοῦ κώδωνος· ὁκτὼ ὀφθαλμοὶ ἐξηρεῦνουν ἀγωνιωδῶς τὸ στόμιον τοῦ λιμένος. Αἴφνης πελώριον κύμα ἀποδιπλωθὲν ἐν ἀφρῶ ἐφανέρωσε τὸν σημαντῆρα· δι' ἐπιδεξιάς στροφῆς τὸ πλοῖον ἐν ἀσφαλείᾳ κατελάμβανε τὸν λιμένα· ἐσώθημεν.

Ὅταν ἠγκυροβόλησε τὸ πλοῖον μὲ ἐνηγκαλίσθη κλαίων ὁ πλοίαρχος. Ὁ λύκος ἐκεῖνος τῆς θαλάσσης διεβεβαίον ὅτι ἐπὶ τριακονταπενταετίαν διασχίζον τὴν θάλασσαν πρώτην φορὰν ἐπέζησε τοιαύτην τρικυμίαν καὶ πρώτην φορὰν ἀντιμετώπισε μετὰ τύσης φρίκης τὸν θάνατον.

Ἐτρέξα εἰς τὸν κοιτῶνα τοῦ ἁγίου Τριπόλεως ἵνα ἀπαγγείλω αὐτῷ τὴν αἰσίαν ἄφιξίν· τὸν εὔρον εἰς ἀθλιεστάτην κατάστασιν· τὸν ἐβοήθησα νὰ ἐτοιμασθῇ καὶ ὑποβαστάζων αὐτὸν ἐξήλθομεν εἰς τὴν ξηράν.

Εἰς τὴν ἀποβάθραν μᾶς ἀνέμενε καὶ ἐχαιρέτισεν ἐκ μέρους τοῦ ἀρχιεπισκόπου ὁ γραμματεὺς τῆς ἀρχιεπισκοπῆς διάκονος Μικάριος ὁ Μυριανθεὺς (ὁ νῦν Κυρηναίος) κατῆλθεν ἀπὸ τῆς προηγουμένης ἡμέρας, ὅτε ἦτο ὄρισμένον ὅτι θὰ κατέφθανε τὸ ἀτμόπλοιον καὶ ἀγωνιωδῶς περιεσκόπει τὸ στόμιον τοῦ λιμένος νὰ ἴδῃ τὸ πλοῖον, τὸ ὁποῖον καθυστέρει 20 ὥρας τοῦ κεκανονισμένου δρομολογίου του.

Ἡ πρωτοφανής καὶ ἀνεξήγητος καθυστέρησις αὐτῆ τοῦ ταχυδρομικοῦ πλοίου συνετάραξεν ἅπασαν τὴν Κύπρον καὶ ἐβύθισεν αὐτὴν εἰς ἀπόγνωσιν· διὸ καὶ πρῶτιστον μέλημα τοῦ ἐπισήμου ἀπεσταλμένου ἦν νὰ γνωρίσῃ εἰς τὴν ἀρχιεπισκοπὴν τὴν αἰσίαν ἡμῶν ἀφιξὶν τηλεγραφικῶς, ἔκτακτα δὲ παραρτήματα τῶν Κυπριακῶν ἐφημερίδων εὐηγγελίζοντο εἰς τὸν λαὸν τὴν διάσωσιν τοῦ ἀτμοπλοίου καὶ τὴν ἀφιξὶν ἡμῶν.

Η ΕΙΣ ΤΗΝ ΛΕΥΚΩΣΙΑΝ ΑΝΟΔΟΣ

Μετὰ τινων ὥρων ἀνάπαυσιν ἐν Ἀμμοχώστῳ ἐπέβημεν τῆς ἀναμενούσης ἡμᾶς ἐκτάκτου ἀμαξοστοιχίας καὶ τὴν 11ην ὥραν π. μ. τῆς 12 Φεβρουαρίου (ἡμέραν Παρασκευὴν) εὐρέθημεν εἰς τὴν πρωτεύουσαν.

Καίτοι τὸ ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τῶν ἐκτάκτων παραρτημάτων τῶν ἐφημερίδων μέχρι τῆς ἀφίξεως ἡμῶν χρονικὸν διάστημα ἦτο βραχύτατον, οὐχ ἦντιον πλῆθος λαοῦ κατέλαβε τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμὸν καὶ τὴν πλατεῖαν τῆς ἀρχιεπισκοπῆς ἵνα ἴδῃ καὶ χαιρετήσῃ ἡμᾶς· οἱ μαθηταὶ τοῦ Παγκυπρίου Γυμνασίου παρατεταγμένοι εἰς μακροτάτην σειρὰν, βουλευταί, καθηγηταί, πάσης τάξεως καὶ ἡλικίας πολῖται ἐξῆλθον πρὸς προὔπαντησιν ἐν τῷ σταθμῷ.

Ἡ κυβέρνησις προνοοῦσα περὶ τῆς διατηρήσεως τῆς τάξεως καὶ φοβουμένης νέας ταραχὰς ἀπέστειλεν εἰς τὸν σταθμὸν ἰσχυρὰν στρατιωτικὴν δύναμιν, ἥτις αὐστηρῶς ἀπηγόρευσε πᾶσαν οἰανδήποτε ἐκδηλώσιν ἐκ μέρους τῆς Κιτιακῆς μερίδος καὶ δὲν ἐπετρέπη οὔτε ζητωκραυγὴ, ἀλλ' οὐδὲ ἡ τυπικὴ προσφώνησις ἐκ μέρους τῆς Κυπριακῆς ἐκκλησίας ἀνατεθεῖσα εἰς τὸν καθηγητὴν τοῦ Παγκυπρίου Γυμνασίου κ. Κωνστ. Κωνσταντινίδην.

Ὅταν εἰσῆλθόμεν εἰς τὴν ἀναμένουσαν ἡμᾶς ἄμαξαν στρατιωτικὴ δύναμις ἔφιππος περιεκύκλωσεν αὐτήν· τοῦτο μὲ ἐσκανδάλισε καὶ ἠρώτησα τὸν συνοδευόντα ἡμᾶς βουλευτὴν κ. Θεοδότου τί συμβαίνει· μᾶς καθυσύχασεν εἰπὼν ὅτι τοῦτο εἶναι προβλεπτικὸν μέτρον τῆς κυβερνήσεως ἵνα μὴ συμβῶσι καὶ ἐπαναληφθῶσι παλαιὰ ἄτοπα καὶ προληφθῇ πᾶσα διατάραξις τῆς δημοσίας τάξεως.

Ὅπισθεν ἡμῶν ἠκολούθει σειρὰ ἀτελεύτητος ἀμαξῶν ὑπερπλήρων πολιτῶν ἐξεληθόντων εἰς προὔπαντησιν καὶ κατευθυνομένων πρὸς τὴν ἀρχιεπισκοπὴν. Εἰς τὴν μεγάλην αὐτῆς πλατεῖαν πλῆθος ἀπειρον λαοῦ ἐν ἀπολύτῳ σιγῇ καὶ καταφανεῖ συγκινήσει ὑπεδέχετο ἡμᾶς· ταῦτοχρό-

ως δὲ καὶ ἰσχυρὰ ἔφιππος στρατιωτικὴ δύναμις κατέλαβε τὴν πλατεῖαν ἐπιτηροῦσα μετὰ αὐστηρότητος τὴν τάξιν καὶ ἡ στρατιωτικὴ αὕτη ἐπιφροῦρησις πρὸ τῆς ἀρχιεπισκοπῆς διήρκεσεν ἐπὶ ὀκτὼ ἡμέρας μέχρι τῆς λύσεως τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος.

Εἰς τὴν ἀρχιεπισκοπὴν ἀνέμενον ἡμᾶς ὁ ἀρχιεπίσκοπος Κύριλλος (ὁ ἀπὸ Κιτίου) μετὰ πλήθους λαοῦ ἐν εὐνοήτῳ ἀνυπομονησίᾳ ἡ ὑποδοχὴ ὑπῆρξεν ἐγκαρδῖος, ὡς ἦτο ἐπόμενον, καὶ διότι ἠρχόμεθα ἀπεσταλμένοι τοῦ Φωτίου, καὶ διότι ἐκινδυνεύσαμεν κατὰ τὴν ὁδόν. Μετὰ τοὺς ἀνταλλαγέντας ἀδελφικούς ἀσπασμούς καὶ τὴν ἐπίδοσιν τῶν πατριαρχικῶν γραμμάτων, ὁ ἀρχιεπίσκοπος ὡς τόπον διαρκοῦς διαμονῆς ὥρισε τὴν ἀρχιεπισκοπὴν ἵνα εὐχερεστέρα γίνῃ ἡ διεξαγωγή τῶν διαπραγματεύσεων.

Μετὰ μεσημβρίαν τῆς αὐτῆς ἡμέρας συνοδευόμενοι ὑπὸ τοῦ Γραμματέως τῆς ἀρχιεπισκοπῆς κ. Μακαρίου ἐπεσκέφθημεν τὴν Αὐτοῦ ἐξοχότητα τὸν Μ. Ἀρμοστήν τῆς Κύπρου κ. Χάρμαν. Μᾶς ὑπεδέχθη μετὰ μεγάλης χαρᾶς καὶ λίαν φιλοφρόνως καὶ παρεκάλεσε νὰ ἐντείνωμεν τὰς προσπάθειάς μας πρὸς εἰρήνευσιν τῆς ἐκκλησίας καὶ ἀπαλλαγῆ καὶ αὐτὸς τῆς τόσης εὐθύνης διὰ τὴν τοιαύτην τῆς νήσου κατάστασιν, τὴν ὅποιαν οἱ ἐχθροὶ του ἐν Ἀγγλίᾳ κατελόγιζον εἰς αὐτόν. Ὑπεσχέθη πᾶσαν οἰκνότητε συνδρομὴν ἀπὸ μέρους του καὶ μᾶς προέπεμψεν ἐν τιμῇ.

ΑΙ ΠΡΩΤΑΙ ΣΥΝΕΝΝΟΗΣΕΙΣ ΜΕΤΑ ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ

Ἄφοῦ ἀνεκοινώσαμεν τὰ μεταξὺ ἡμῶν καὶ τοῦ Μ. Ἀρμοστοῦ ἀνταλλαγέντα εἰς τὸν ἀρχιεπίσκοπον, ἠρξάμεθα ἀμέσως τῶν μετ' αὐτοῦ συνεννοήσεων. Ἐπεδώσαμεν εἰς αὐτὸν γραπτῶς τοὺς ὅρους ὑφ' οὓς θὰ ἐπῆρχετο ἡ συνδιαλλαγή, κατὰ τὴν συμφωνίαν τῶν πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ἀλεξανδρείας, ἀνεπτύξαμεν καὶ προφορικῶς τὰς τοιαύτας ἀπόψεις καὶ ἐζητήσαμεν γραπτὴν ἀποδοχὴν τῶν ὄρων. Καίτοι οἱ ὅροι οὗτοι δὲν ἦναι σύμφωνοι μὲ τὰς ἀπόψεις καὶ ἐλπίδας του, οὐχ ἦτιον ὁμως χάριν τῆς ἐκκλησιαστικῆς εἰρήνης ἐδυσίαζε μέρος τῶν ἀπαιτήσεων του καὶ συνεφώνησε μεθ' ἡμῶν ἐπιπροσθέσας, εἰς τὴν ἀξιώσιν μας ἐγγράφως νὰ ἐπιδώσῃ ἡμῖν τὴν ἀποδοχὴν τῶν ὄρων, ὅτι «ὁ λόγος του εἶναι κοτζάνι». Ἐκ τῆς διεξαχθείσης συζητήσεως ἐπέστημεν ὅτι ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἦν ἀκεραίου καὶ τιμίου χαρακτήρος καὶ ἠρξέσθημεν εἰς τὸν λόγον αὐτοῦ τὸν μετὰ τόσης ἐμφάσεως ἐκστομι-

σθέντα. Καὶ δὲν μᾶς διέψευσε, διότι ὄχι μόνον τὰ ὑποσχεθέντα αὐστη-
ρῶς ἐτήρησεν, ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλας ἀξιώσεις τῆς ἀντιθέτου μερίδος
ἐφάνη εὐλύγιστος καὶ ὑποχωρητικός, ἐν ἔχων κατὰ νοῦν, τὴν εἰρήνευ-
σιν τῆς ἐκκλησίας του.

Ἡ πρώτη ἡμέρα τῶν ἐργασιῶν μας δὲν ὑπῆρξεν ἄκαρπος· ἀφ' ἐνὸς
ἐξησφαλίσθη ἡ κυβερνητικὴ συνδρομὴ διὰ τῶν ὑποσχέσεων τοῦ Μ.
Ἀρμοστοῦ, ἀφ' ἑτέρου ἡ πλήρης ἡμῶν καὶ τοῦ ἀρχιεπισκόπου συμφω-
νία ἐπὶ ὅλων τῶν ἐπιμάχων προβλημάτων ἐπαρέθησαν σημεῖα τινα
ἀκαθόριστα, τὰ ὅποια θὰ ἐκανονίζοντο κατὰ τὴν ἐπαφὴν μετὰ τῆς
ἀντιθέτου μερίδος, τῆς ὁποίας ἠγνοοῦμεν τὴν ἔκτασιν τῶν ἀξιώσεων.

Κατὰ κοινὴν ἀπόφασιν αἱ τοιαῦται συνεννοήσεις καὶ συσκέψεις μας
ἔπρεπε νὰ μένουν μυστικά· οὐδεὶς ἔπρεπε νὰ γνωρίζῃ τὰς ἀποφάσεις
μας, ἵνα μὴ ὁ τύπος ὑπανάπτυ τὰ πάθη τοῦ λαοῦ καὶ ἐπιφέρῃ σύγ-
χυσιν εἰς τὸ ἔργον μας, ἀφήκαμεν αὐτὸν νὰ κρίνῃ τὰ πράγματα κατὰ
βούλησιν χωρὶς νὰ ἐκδοθῇ ἐπίσημον ἀνακοινωθὲν ἐν μέρους τῆς ἐπι-
σήμου ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς ἢ διάψευσις.

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΙΣ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΦΥΛΑΚΟΣ ΕΠΙ ΤΗ ΑΦΙΞΕΙ ΗΜΩΝ

Τὴν ἐπομένην ἡμέραν 13 Φεβρουαρίου ὁ «Κυπριακὸς Φύλαξ»
(ἀριθ. 202), ὄργανον τῆς Κυπριακῆς μερίδος, ἐν ἀγνοίᾳ τῶν τελεσθέν-
των, σύμφωνα πρὸς τὰς βλέψεις τοῦ Κόμματός του ἀπηύθυνεν εἰς
ἡμᾶς τὸν ἐξῆς χαιρετισμὸν τὸν ὁποῖον θεωρῶ καλὸν νὰ ἐπαναλάβω.

Πανιερώτατοι,

Δὲν προσφωνοῦμεν ὑμᾶς διὰ τυπικοῦ καὶ ξηροῦ «καλῶς ἦλθατε»,
ἀλλὰ μετ' ἐνθουσιασμοῦ χαιρετίζομεν ὡς εὐγενεῖς συνεργάτας ἐν τῷ
ἀνορθωτικῷ τῆς Κυπρ. ἐκκλησίας ἀγῶνι.

Δὲν προσεκάλεσεν Ὑμᾶς ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος πάσης
Κύπρου μόνος, ἀλλὰ δι' αὐτοῦ αἱ χιλιάδες τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ καὶ
διὰ τούτου ἡ φωνὴ παναρχαίων θεσμῶν ἐκπηγαζόντων ἐκ τοῦ δημο-
κρατικοῦ πολιτεύματος τῶν πρώτων χριστιανικῶν αἰώνων. Καυχώμεθα
ἡμεῖς οἱ Κύπριοι ὅτι διὰ μέσου 20 αἰῶνων διετηρήσαμεν τὴν διοικη-
τικὴν ἡμῶν αὐτονομίαν ἀνεπηρέαστον ἀπὸ πάσης ἔξωθεν ἐπιβουλῆς
καὶ συμβολίζουσαν τὴν ἐλευθερίαν τῆς λαϊκῆς ψυχῆς ἀπέναντι πάσης
μεσαιωνικῆς κληροκρατίας. Ἐνῶ ἀκάθεκτον διετηρήσαμεν σεβασμὸν
πρὸς τὸ ἱστορικὸν μεγαλεῖον τῶν ἀδελφῶν Ἑλληνικῶν Ἐκκλησιῶν ἐν
ταυτῷ περιεφρουρήσαμεν μετὰ ὑπεριότης τὸ ἀπόλυτον δικαίωμα τοῦ

νὰ μεριμνῶμεν περὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἡμῶν πραγμάτων δι' ἰδίας ἐνεργείας ρυθμιζομένης ὑπὸ τῆς ὀρθῆς γνώσεως τῶν προσώπων, τῶν καιρῶν, τῶν πραγμάτων.

Ἄτυχῶς δεκαετῆς ἀναρχία διήνοιξε βάθος μέγα εἰς ὃ ἐκινδύνευσε νὰ καταπέσῃ τὸ μεγαλοπρεπὲς τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἡμῶν πολιτεύματος οἰκοδόμημα καὶ σιγμῆς ἀγωνίας ὑπερτάτης διήλθε τῶν Κυπρίων ἡ ψυχὴ ἀποβλέπουσα πρὸς τὸν ἐνδεχόμενον μέγαν ὄλεθρον· ἀλλ' εὐτυχῶς ἀπὸ ἔτους ἢ τιμῆ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ σκήπτρου δι' οὗ κοσμεῖται τοῦ Διὸς ἐκ τῶν Ἀποστόλων Βιρνάβα ὁ θρόνος, περιεσώθη ἀπὸ τοῦ ὀνειδίου καὶ σφίγγεται ὑπὸ χειρὸς εὐσεβοῦς καὶ φιλοπάτριδος, τῆς χειρὸς τοῦ Μακαριωτάτου ἡμῶν Ἀρχιεπισκόπου κ. Κυρίλλου. Ὁ στρατηγὸς ὑπάρχει καὶ ὑπολείπεται ὁ καταρτισμὸς τοῦ ἐπιτελείου δι' ὃν ἐκλήθητε πεφωτισμένοι ἀρωγοὶ καὶ ἀντιλήπτορες ὑμεῖς, Πανιερώτατοι.

Καθ' ὃν χρόνον τοῦ ἡγραιοῦ χειμῶνος ὁ φασματώδης σκελετὸς εὐρίσκειται πρὸ τοῦ χείλους τοῦ χαίνοντος τάφου καὶ ὁ μαινόμενος βορρᾶς συρίττει ἐκπέμπων τὰς τελευταίας πινᾶς καὶ διαγελῶσα προσεγγίζει τῆς γλυκειᾶς καὶ θαλπερᾶς ἀνοιξέως ἢ μορφῆς, ὑποφώσκει συγχρόνως διὰ τῆς ἐλεύσεως ὑμῶν τὸ τερπνὸν τῆς Κυπριακῆς ἐκκλησίας ἕαθ', ὑπερ οὐχὶ μετὰ ἓνα, ὡς τὸ φυσικόν, ἀλλὰ μετὰ δέκα ὅλους χειμῶνας εἰς μάτην πρόσδεοκῶμεν. Τονίζομεν ἰδιαζόντως ὅτι τῇ ἀδελφικῇ ὑμῶν συνεργασίᾳ ἀναμένομεν ὅπως ἡ ἐκκλησία ἀποβῆ καὶ πάλιν, ὡς ἔχει ὑψηλὸν προορισμόν, ἐστία ἀκτινοβόλος ἠθικῆς ζωῆς, παιδαγωγὸς ἀκοίμητος τῶν ψυχῶν ἀπάντων τῶν μελῶν ὀρίζουσα διὰ φωνῆς διατόρου καὶ ἐπιβλητικῆς τὸ «σημεῖον τῆς κατευθύνσεως» τῆς ἠρησκεντικῆς παντὸς Ἑλλήνος ὀρθοδόξου πορείας.

Πρὸς τοῦτο ἐπεβάλλετο πρωτίστως ὅπως ἀναστηλωθῆ περικαλλὲς καὶ ἀπολάμπον τὸ κλονισθὲν οἰκοδόμημα τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πολιτεύματος, ὅπως ἀναμφιβόλως ὡς «ἀσφαλεῖς» κίονες δύνανται νὰ συγκρατήσωσιν οἱ τῶν ἀποστόλων ὀνομασθέντες διάδοχοι ἀξιωματικοὶ τῆς Ἐκκλησίας, οἱ Ἐπίσκοποι.

Συνεργαζόμενοι οὗτοι μετὰ τοῦ μεγατίμου Προέδρου τῆς Κυπριακῆς Ἐκκλησίας ἐν ἀγαστῇ καὶ κατ' ἐξοχὴν χριστιανοπρεπεῖ ἀρμονίᾳ θὰ παράσχουσιν εἰς ἡμᾶς τὴν θέλγουσαν ἐλπίδα τὸ πρῶτον καὶ προσεχῶς τὴν φαιδρύνουσα τὰ πρόσωπα χαρὰν ἐπὶ τῇ θέᾳ τῆς δι' αὐτῶν εὐπρεπείας καὶ δόξης τῆς ἀχράντου τοῦ Χριστοῦ Νύμφης.

Ἐπὶ τῷ ἀναλογισμῷ δι' ὅμως τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἡμῶν πραγμάτων ἀνακαλεῖται αὐθορμήτως ἐν τῇ μνήμῃ ἡμῶν

ἡ σεπτὴ τοῦ Μακαριώτατου πατριάρχου Ἀλεξανδρείας μορφὴ, διότι οὗτος ὑπῆρξεν εἰς τῶν μεγίστων τῆς ἀνορθώσεως τῆς Κυπρ. Ἐκκλησίας παραγόντων καὶ συντελεστῶν. Μόνος ὁ Μακαριώτατος κ. Φώτιος ἐκ τῶν ἐκτὸς τῆς Νήσου μορφώσας ἐξ αὐτῆς τῆς γενέσεως τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ ζητήματος ὁρθὴν γνώμην καὶ ἀντιληφθεὶς ὄξως τῶν κινδύνων οὓς θὰ ὑφίστατο ἡ Αὐτοκέφαλος Κυπριακὴ ἐκκλησία ἐτάχθη παρὰ τὸ πλευρὸν αὐτῆς συναγωνιστῆς ὑπέροχος καὶ στρατιώτης ἀκάματος. Ἐπῆρχοντο μετὰ ταῦτα ὁμηρικὰ κατ' αὐτῆς τὰ κύματα ὑπὸ δυσᾶν πνευμάτων ἀναταρασσόμενα, ἀλλ' ὁ ἀμύντωρ τῶν ἡμετέρων δικαιωμάτων μετ' αὐταπαρνήσεως ἐξηκολούθει διὰ τῆς παραστάσεως ἐμπνέων εἰς ἡμᾶς τὴν καρτερίαν, σώσας οὕτω τὴν ἀρχαϊκὴν τοιήρη ἀπὸ βεβλίου ἐν τῇ θαλάσῃ ὑγροῦ τάφου. Κελευστὰς δι' ἐμπνευσμένους ἀπέστειλεν ἤδη Ὑμᾶς, Πανιερώτατοι, ὅπως παραγγείλητε τὰ τελευταῖα παραγγέλματα δι' ὧν θὰ εἰσέλθῃ ἡ ἡμετέρα ναῦς εἰς ἀκύμαντον καὶ ὑπὸ λιπαρᾶς γαλήνης ἐπιστεφόμενον εἰρηρικὸν λιμένα.

Τιμὴ εἰς τὸν Μακαριώτατον Φώτιον, τιμὴ καὶ δόξα εἰς Αὐτὸν μετὰ τῶν ἀρίστων Αὐτοῦ ἀρχιερέων ὡς ἐπιτέλεσαντας εὐθαρσῶς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς κορυφαίας τῶν χριστιανῶν ἐντολῶν ἀγάπης διὰ τῶν ἀκτίων τῆς ὁποίας φιλαλληλῶς καὶ φιλοστόργως ἐξωογόνησαν τὴν Κυπριακὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἱκανὴν θὰ καταστήσωσιν ὅπως διανύσῃ τὰς ἡμέρας αὐτῆς ἐπαξίως τοῦ ἀπαστράπτοντος ἱστορικοῦ μεγαλείου διεξάγουσα μετὰ πασῶν τῶν ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν τῶν ὑπὲρ τῆς Ἑλληνικῆς ὁρθοδοξίας μέγαν ἀγῶνα.

Οὕτω προσεφώνησεν ἡμᾶς ἡ ἔγκριτος Κυπριακὴ Ἐφημερίς, ἡ τῷ ἀρχιεπισκόπῳ φανατικῶς προσκειμένη σύμφωνα μετὰ τὴν μακρὰν αὐτῆς πάλιν, καὶ ἐπιτεθεμένη ἐν ἄλλῃ στήλῃ τοῦ αὐτοῦ φύλλου ὑπὸ τὸν τίτλον «τελευταία στιγμή» κατὰ τῆς ἀντιθέτου παρατάξεως μετὰ σφοδρότητος καὶ ἀπευθύνουσα πρὸς τὸν Κυρηναίας Κύριλλον ταῦτα: «Ἰδία δ' ἄς ἀναλογισθῇ καλῶς τὰς συνεπειὰς ἀντιδράσεως ὁ ἐν Μύρτῳ διημερεύων ἐπίσκοπος ἔχων ὑπ' ὄψιν ὅτι κυρίως ἐπὶ τὴν κεφαλὴν οὗτοῦ θὰ βαρύνῃ ἡ ἐνοχὴ ἂν δὲν ἀφυπνισθῇ τελείως ἐκ τοῦ ὑπνωτικοῦ ληθάργου εἰς ὃν ἀπὸ ἐτῶν ὑπὸ τοῦ δηλητηρίου ἀκαθέκτου ἰδίας ἀρχομανίας καὶ ἀνοσίτου κομματισμοῦ εὐαρίθμων προσώπων διετέλεσε βεβουλισμένος».

(Συνεχίζεται)

† Ο ΠΡ. ΛΕΟΝΤΟΠΟΛΕΩΣ ΣΩΦΡ. ΕΥΣΤΡΑΤΙΑΔΗΣ